

CULTURA

DIRECTOR: JOSEP THARRATS

GABRIEL ALOMAR, D. MARTÍ I JULIÀ,
JOSEP THARRATS, CARLES RAHOLA,
MIQVEL DE PALOL, AVGVST RODIN,
M. MORERA I GALICIA, X. MONSALVATJE.

ANY I. VOLVM I. NVMERO I

SETEMBRE, MCMXIV.

GIRONA

SVMARI

ANY I. — SETEMBRE, MCMXIV. — NVM. I.

GABRIEL ALOMAR	<i>Lletra capitular</i>
D. MARTÍ I JVLIA	<i>De Política i d'Estètica</i>
JOSEP THARRATS	<i>Gemmes votives</i>
CARLES RAHOLA	<i>Escolis</i>
MIQVEL DE PALOL	<i>Per l' or dels camps</i>
AVGVST RODIN	<i>La dança auverniana</i>
M. MORERA I GALICIA	<i>Sonets londinencs</i>
XAVIER MONSALVATJE	<i>Cançons a Emmo</i>

CVLTVRA publicarà en el vinent número d' octubre:

PRO MANCOMVNITAT CATALANA

per JOAN B. TORROELLA

i articles de Joaquim Ruyra, Prudenci Bertrana, Lluís G. Castellà, Joan Llimona i altres notables escriptors.

Per al número de novembre:

ELS FVNERALS DE RICARD WAGNER

per GABRIEL D' ANNUNZIO.

ADVERTIMENTS

CVLTVRA apareixerà dins la primera desena del mes en quaderns d' unes quaranta planes, cada sis dels quals formaran un luxós volum, amb tot el text inèdit.

Se farà una nota crítica de les obres que se 'n rebin dos exemplars.

Se publicaran solament els originals que hagin sigut demanats pel director.

Dels articles, que han d'esser firmats, ne són responsables llurs autors.

BUTLLETÍ DE SOTSCRIPCIÓ

Don
de habitant
a número se
sotscriu per mig any a la revista mesal CULTURA.

..... de de 191.....

PANDEMONIUM

Per la gloria de Catalunya hi hà entre sos fills més selectes alguns joves que han sentit tan intensament la causa de França, que, no contents amb una ferventa adhesió espiritual, li ofrenen la vida. Entre ells esmentarem a un bon amic nostre: en Pere Ferrés-Costa, que acaba d' allistar-se a París, voluntariament, per a servir en l' exèrcit francès.

Ens sentim orgullosos d' aquestes joventuts. Elles demostraran davant el món que 'l nostre poble serva energies per a devenir gran, i que, al reivindicar el seu dret a governar-se autonòmicament, reivindica també les llibertats individuals que França va escriure en l' immortal Codi de la Revolució del 89, irradiant-les després per tota Europa.

Els nostres millors records, acompanyaran en aquestes hores doloroses i inquietantes, a tots aquests catalans nobles i hardids que van a vessar llur sang, generosament, per l' Ideal Llatí!

En virtut de la protesta que l' intel·lectualitat catalana formulà, promoguda per l' increment que a Barcelona va adquirint el repugnant i brutal espectacle de les curses de braus, la revista gràfica *La Actua-*

CULTURA

CULTURA

REVISTA MESAL

POLITICA CATALANA. NOVEL·LA. POESIA.
MUSICA. PINTURA. FILOSOFIA.
LLETRES ESTRAN-
GERES.

DIRECTOR: JOSEP THARRATS

VOLUM I
GIRONA
M. CM. XIV

OLIVERA

1911

ESTAMPADO EN GIRONA

LLETRA CAPITULAR

AN EN JOSEP THARRATS

ME demaneu, estimadíssim amic, un article per a CVLTURA... Si coneguessiu el meu estat d'esperit! Estic patint tal crisi espiritual, que no 'm sen'ò hàbil per a cap subtileza. Aquest temps no ès el que pertocava a l'ànima que 'ns va infondre la silenciosa forja de la generació. No sentiu, entre la bavor de les batalles remotes, l'angunia formidable del desencant de tota una vida? Som *Quijotes* qui plorem l'abominable desflorament de la santa il·lusió; som representants d'una religió única perduts entre una multitud d'idòlatres materialistes a punt de cantar victòria... No sentiu, des d'ara, els tòpics odiosos amb que eixordaran les nostres orelles?

Imagineu un vell romà de la gran època republicana qui tingués, per dolorós privilegi de profecia, la visió de la futura Edat Mitja, plena de correries bàrbares sobre 'l solar de les ciutats lliures, entre columnes trencades de *rostra*, i arcades de pòrtic foral, i torsos de nueses marmories... CVLTURA! Vanitat que s'esfuma al vent, suicida perfecció qui 's destrueix a sí mateixa, esperant una llunyana renaixença de les cendres profanades per a preparar-les a nous esllaviçaments. Nosaltres, espectadors

forçadament silenciosos, veurem amb estoïcisme glacial els nous almogàvers o 'ls nous turcs sota 'l Partenon on reboti la metralla? No! Siem homes de Renaixença, joves pastorals i heroics, amb aquella gentilesa d' estatuës novament desenterrades qui varen fer de Garcilaso un poeta simbòlic.

Jo, pacifista a ultrança, crec que hi hà una guerra santa, una creuada de l' esperit: i ès la guerra en afiançament de totes les nocions verament heroiques de l' humanitat, per les quals la nostra especie ès un terme en l' evolucionisme zoològic; la guerra per la pau, la guerra en defensa de la justícia, de la llibertat, de l' amor!

Per una estranya paradoxa, crec que CVLTVRA hauría d' iniciar les seves tasques amb aquesta lletra capitular: Visca la lluita!

GABRIEL ALOMAR.

DE POLÍTICA I D' ESTÈTICA

SENSE enfondir-s' hi gaire sembla que Política i Estètica sien expressió de modalitats de l' espiritualitat humana que no tinguin ni la més lleu connexió l' una amb l' altra; mes fixant-s' hi i cercant la valúia que cada una d' aquestes concepcions té a la vida de l' humanitat, ja 's veu totseguit que la cosa no està tan deslligada, que cap relació hagi d' haver-hi entre elles, car si l' una, la Política, és com una síntesi psico-social de totes les activitats humanes, com una funció psico-social d' altíssima categoria i que mou i ordena totes les actuacions, l' Estètica és una modalitat de totes aquestes actuacions, una modalitat de manifestació que senyala amb precisió, diguem-ne matemàtica, la llur valúia biològica normal.

L' Estètica és una disciplina del tot biològica; no ho és pas un arbitrarisme de l' intel·lectualitat humana creat per lleis i principis que donguin caracterització externa a fenomenologies d' ordre purament natural; al revés de tot això, l' Estètica és purament una manifestació biològica i no és una creació humana; l' home 'l què fa és descobrir l' Estètica i adoptar totes les funcions individuals i socials a aquesta modalitat biològica que és la Bellesa. La vida universal té, està clar!, una única modalitat de actuació o 's manifesta amb perfecció progressiva desenrotllant i augmentant les activitats biològiques en el que fa referencia a anar augmentant les activitats cada

cop més l' amplaria de la consciencia individual i de la consciencia col·lectiva de l' humanitat o bé pel contrari actúa en sentit regressiu, determinant estacionalismes o regressions de la consciencia de l' home i de l' especie, sense que en aquest cas vulgui significar que aquest estacionalisme o aquesta regressió siguin definitives, sinó que són no més que temporaries. Doncs bé, heu's-aquí la Bellesa, heu-se-la aquí incorporada i essent expressió externa de totes les activitats naturals que corresponen a l' acció progressiva de la vida que determina l' aixamplament de la consciencia i que té per obgectiu obtenir que la Naturalesa tota sia conscienta d' ella mateixa; tantost aquestes actuacions naturals prenen la modalitat que atura 'l desenrotllo de la consciencia i fins el fa regular, llavors la llur valúa estètica, la valúa estètica de aquestes activitats retrogadants, disminueix i augmenta progressivament en *lleigesa* i és el mateix que dir en perda de valúa estètica.

Veieu com la Bellesa té una positiva valúa biològica, i com ella tota sola és manifestació positiva i expressió que no enganya de la modalitat de les accions naturals que condueixen a la progressiva ascensió de la consciencia. L' home quan se creu determinar Bellesa, no és altre que un instrument de l' estètica biològica que actúa mogut per accions biològiques ascensionals, i quan les accions biològiques que l' impulsen a actuar posseeixen modalitats de fisiologisme inferiors d' aquelles que temporariament interrompeixen el perfeccionament de la consciencia de la Naturalesa, llavors les accions humanes esdevenen, en el sentit estètic, de qualitat tan baixa, que són expressió directa de l' inferioritat de l' home productor i que proven aiximateix la seva qualitat biològica, car no s' és vist mai que en estats inferiors de biologisme humà hi apareguin les grans manifestacions de la Bellesa.

Essent la Bellesa, i l' Estètica com a disciplina metoditzada de la Bellesa, una actuació, una manifestació del biologisme normal en el sentit de l' especie, més que en el sentit de l' individu, ja 's comprèn ben bé que s' ha

de trobar adjunta a totes les manifestacions humanes, individuals i col·lectives, i sobretot a les col·lectives, car en un sentit absolut biològic s'ha d'afirmar que l'Estètica no és ben bé una funció d'origen i finalitat purament individual, sinó una actuació d'origen individual en el sentit d'element de l'especie, i de finalitat purament col·lectiva, atenent, però, que aquest origen individual se l'ha de remarcar com a instrument de l'organisme col·lectiu, avans d'entendre que l'iniciació i l'objectivitat de la Bellesa són del tot de l'especie, car l'individu en aquest cas concret se l'ha de considerar com un laborador, segregador d'un producte, la Bellesa, que bé hi va directament a l'especie. S'explica 'l que un estudi psicològic rigorós de les individualitats productores dels fets estètics, porta tot senzillament a l'afirmació que mostra que les tals individualitats no són pas perfectes individualitats biològiques, sinó molt sovint tarades d'anormalitat.

Si l'Estètica és una funció que bé hi va a l'especie i n'és inseparable, i dóna mesura de l'estat de civilització d'una col·lectivitat, ha de donar sempre caràcter a totes les actuacions humanes com a element biològic que és d'elles. La Política és com una síntesi de funció bio-social, és com el producte de l'orguen de la consciència col·lectiva que dóna resolució a totes les fenomenologies de la consciència de la societat. A la col·lectivitat, societat en general, nació, municipi, qualsevulga que sia l'individualitat col·lectiva, hi viu una consciència que funciona atenent-se als mateixos preceptes generals i que actúa a la consciència individual; a mesura que l'individualitat col·lectiva és de major importància i més complexa, fins a arribar a un organisme col·lectiu amb totes les actituds i actuacions per a poder existir independentment i sense altra connexió amb les altres individualitats col·lectives que la pura vida de relació universal, la consciència col·lectiva 's fa més gran i complexa i ella és la que converteix en determinis i actuacions totes les fenomenologies que ha integrat, totes les actuacions que bateguen en

l'organisme nacional. Doncs bé, aquesta funció suprema de la consciència col·lectiva, de la consciència nacional, ja que aquest és l'organisme col·lectiu que posseeix la major complexitat, és la Política, que no és altra com se veu, que la síntesi psico-social que regeix la nació.

Si 's vol saber l'estat de civilització i la valúa universal d'un poble, afanyeu-vos en conèixer i en determinar la valúa estètica de la política que 'l regeix. Els pobles atrassats, els pobles desnacionalitzats, els pobles opresos, tots els pobles que no existeixen per sí mateixos cooperant amb perfecció a la vida universal, posseeixen una consciència petita, incanterioritzada i com a expressió de la síntesi psico-social d'aquesta consciència, una política tant mancada de qualitats estètiques que tota ella és una política de rebaixament i de vergonya. Mes si 's fixa l'atenció i se l'estudia com cal la Política que actúa i governa 'ls pobles que gaudeixen la plenitud de civilització, i que sense parar caminen vers el major perfeccionament humà, i vers nous estats socials en els quals la consciència de l'individu i de l'especie s'aixampla tant i tant que sembla que vulgui assolir del tot el coneixement de la veritat, es veurà com la Política que hi actúa, com la funció que és expressió directa de la seva consciència col·lectiva, de la consciència nacional, és tota ella tan bella, estan tan foses una i altra, Política i Estètica, que no 's concebeix goig més gran per a la consciència de l'individu i per a la consciència de l'especie, que 'l percibir-la a aquesta Política, que l'estudiar-la, que l'integrar-la a la propia vida, passant que tant a l'individu com a la col·lectivitat l'existència s'enforteix i 's dignifica, i són els plaers més grans quan posseeix el coneixement d'aquesta enlairada Política, que 's confon tan bé amb l'Estètica, que la consciència de l'home no sab si és que la grandesa d'aquesta actuació política ens enlaira a una situació humana del tot ideal o bé si no hi hà política, actuant no més l'Estètica, essent ella l'única norma de perfeccionament humà.

L'Estètica 's junta a totes les manifestacions de

l'individu i de l'especie, mes en cap ocasió assoleix una tal grandesa, i commou tan fonament a la sentimentalitat humana, com quan l'Estètica s'ofereix a l'home encarnada a la Política, perquè en aquesta ocasió la Política entra de dret fins al més pregon de la vida, per a determinar benestar i felicitat; les impressions determinades no més que per la Bellesa, tenen sempre un efecte d'efimeritat, que 'l record d'ella totjust fa bategar molt lleument la vida; l'Estètica encarnada a Política determina euforismes perdurables i una tal acció tònica en el fisiologisme individual i col·lectiu, que la consciència se'n sent enfortida i empeny a l'home i a la col·lectivitat, a caminar hardidament avant per la via de progrés humà.

Es un episodi psicològic que s'ha desenrotllat a la consciència de totes les persones, el de sentir aquesta gran admiració per a l'acció Política dels pobles que viuen la civilització; admiració que commou la totalitat de la vida i que la consciència determina tals vibracions, que se sent del tot en un estat de progressiva ascensió humana. No hi hà altra manifestació de la Bellesa que tant enlairi l'home, que tan fort el faci i que tant li faci conèixer son estat superior d'humanitat. Totes les manifestacions de la Bellesa són com un conhort a les tribulacions de la vida i com un goig que interrompeixi la distòcia individual i la meopràgia social que caracteritza l'ambient de la col·lectivitat. La Bellesa juntada a l'acció política, com la Bellesa juntada també a les fenomenologies psicològiques de l'individu i de la col·lectivitat, és la màxima Bellesa, i penetren tant en el sí de la vida que la trasformen perfeccionant-la.

Adoneu-vos que res desperta més les activitats afectives de l'home i de l'especie, com la Política; adoneu-vos com els sentiments s'hi desboquen, com les passions s'exalten i com els odis porten a les grans topades humanes, no més que per l'acció de la Política. Les modalitats de l'acció política ajunten als homes i els ajunten congregant-los a cada acció política, i atenent a la seva graduació estètica, segons sien les modalitats del sentit

moral dels homes. Si voleu conèixer la valúia estètica, vui dir, per tant, valúia positiva d'una acció política, cerqueu la qualitat moral dels homes i de les multituds que la defensen, i hi trobareu una tal conexió, que Política i homes posseeixen sempre en totes les variants de les llurs accions una única modalitat estètica; Estètica en l'acció Estètica en la forma, Estètica en la moral, Estètica en el llenguatge, Estètica en el gest, Estètica fins en la rebel·lió. An els que defensen la política de vera valúia estètica, de veritable valúia social, la normal, la que correspon a la vida de la col·lectivitat, hi trobareu positiva Bellesa en totes les fenomenologies del llur actuar i en totes les modalitats de les llurs actuacions; en els altres, en els que defensen una política expressió d'una consciència col·lectiva que resta aturada o retrograda, hi trobareu manca absoluta d'Estètica en totes les llurs actuacions i accions i paraules, i veureu com tot, en aquests, se'n va a la anormalitat mental i vers les fenomenologies psicopàtiques individuals i socials.

Si ho voleu concretar més, cerqueu l'home representatiu de les actuacions polítiques i en aquell qui és com nucli humà de la política estètica, de la política normal, hi trobareu l'austeritat, la mesura, la bondat, l'altruisme i totes aquelles condicions que posseeixen modalitat estètica, perquè són expressió més enlairada de la normalitat humana, i al contrari en els tipus representatius de les accions polítiques antiprogressives, en el sentit biològic, hi trobeu les individualitats que del tot corresponen a les anormalitats que estudia la Psiquiatria.

L'humanitat avença, l'humanitat progressa i més que en res se manifesta aquest progrés i avençament en l'actuació política dels pobles que més enllà se troben en la civilització. La Política, en aquets nuclis socials que viuen el màxim de la civilització present adquirí als darrers temps una tal modalitat estètica, que verament pod dir-se que la transformació de món se manifesta per la Política que regeix aquests pobles. No cal esmentar-ne ni un d'aquests pobles, car el llegidor ben bé 'ls du a la

conciencia com exemple de societats regides per una política normal. Es la característica dels temps nous aquesta noble política que tota ella és Estètica, i més característica encara n' és l'aparició en aquestes societats que tan depressa caminen vers la perfecció social, de nombroses individualitats en personalitats tan normals, psicològicament, i aiximateix tan estètiques, que són com producte directe de la Naturalesa per a esser normals elements que actúin de determinadors de la consciencia col·lectiva.

Ara mateix, en aquests instants ha passat la vella Europa una grandíssima crisi psico-social de la que n' ha eixit la guerra abominable. I bé, jo demano als esperits imparcials, jo demano a les consciencies que més són expressió de la normalitat humana, que diguin si avans d' aques'a guerra no han vist com topaven les dugues polítiques, la política estètica que vol dir normalitat, grandesa i humanitat que ha representat França i Anglaterra i que s' ha exterioritzat en els actes dels llurs poders executius i dels llurs Parlaments, i la política mancada de bellesa, duta an els nostres temps encara per un esperit barbre, orfe d' auto-crítica moral, i aprofitadora de ventatja, que s' ha manifestat tan bé en els governs i en els parlaments de les potencies germàniques impulsades per la terra sadista que no ha pogut resistir més l' imperiosa necessitat d' omplir l' Europa en un mar de sang humana i de fer estremir l' ambient universal amb queixes estemordidores de dolor.

D. MARTÍ I JULIÀ.

Barcelona, XXI agost MCMXIV.

GEMMES VOTIVES

FRANCESCO PETRARCA

Apòstol de la dolça Poesía,
astre preclar qui mai t' has d' eclipsar;
per tu la Vida fou una elegia
i l' Amor un perenne sospirar.

Les llàgrimes que vâs vessar sens fi,
dintre mon cor les he senti les caure:
llàgrimes diluvials qui 's van tradur
en melancòliques cançons a Laura.

Oh Laura, verge en flor, santificada
per tu, Poeta, qui l' idealitzares
somniaant-la en un consorci espiritual.

Sa mort deixà ton ànima endolada;
d' aquell amor l' auria custodia alçares
i en triomf passes pels segles, Immortal!

ORACIÓ A LES MANS DE SILVIA SETTALA

EN UN EXEMPLAR DE «LA GIOCONDA» DE G. D'ANNUNZIO

Gardenies de martiri, flors tràgiques descloses
 en l'aire arisocràtic dels parcs d'annunzians,
 on Leonardo de Vinci plasmà en desmais de roses
 l'essència de llurs somnis, oh delicades mans!

Polçaveu el vell Plèyel, doctes, amb ritme noble;
 florí al vostre tacte l'or del beat repòs;
 al disposar les coses hi daveu ordre doble,
 i amb cura gran cloïeu les llagues de l'espòs.

El front filial senyaveu; jugaveu amb l'arena;
 amb gest matern desfeieu l'auria i riçada irena,
 i ereu com dues ales junyides per un llaç.

Oh mans creuades sobre dels pits, en l'interstici!
 D'amor us oferíreu en hòrrid sacrifici,
 i encara ritmar voldríeu la gràcia de l'abraç.

MERIDIONAL

Oh memoria, oh memoria! Refulgien
 els tarongers d'Itàlia al sol naixent,
 i urdint paràboles els mots fluïen
 de vostra boca, deliciosament.

Oh memoria, oh memoria! A l'ambarina
 lluiçor l'hespèric fruit va abastar,
 i ereu com la romana Fornarina
 que Rafael Sanzio va immortalitzar.

El fruit gustaven vostres dents rientes
 àvidament, i's destil·laven, lentes,
 les gotes d'or pel vostre braç ninfal.

Oh memoria!... Mos llavis les libaven
 i en vostra boca humida 'l bes cantaven
 tornant-me 'l amb sabor: connubial.

STASIA NAPIERKOWSKA

Se desclou, rutil·lanta, ta nüesa.
I, a la faisó de Dánae, una viva
llum d' or te posseeix i te captiva.
Plàsticament encarnes la Bellesa.

I, àgil, dances. L' eurítmica teoria
d' un clàssic art gloriosament proclama
ton cos. Viu dins tos ulls, en doble flama,
el foc deis déus i el sol d' Etiópia.

I dances, dances... Tota idea obscena
venç ta nuor qui ès d' harmonía plena
com en marbre de Paros cisellada.

El teu tòrax revela l' apolinia
gracia, i ton gest helènic i ta linia
concorden amb l' Acròpoli sagrada.

GABRIEL ALOMAR

Sacerdotal profeta qui eleves la Paraula
i l' esperit ungeixes en la llatina mar;
la Joventut alentes des de ta helènica aula
i en l' Illa d' Or fulgures com un simbòlic far.

Tu duus la sang de Grecia i en tens la fortalesa;
l' homèrica copa alces i naix l' estrofa d' or;
l' eternitat del bronze canta ta veu encesa,
i cauen en ta testa desbordaments de llor.

El Temple de l' Idea triomfalment visites;
l' omnímod gest prens d' Hèrcul quan, silenciós, medites,
i com un déu tu passes i ovires el Futur.

Riu la Ciutat, en somnis, i el Sol consagra 'ls homes;
llavors tes paraules devenen axiomes,
i tens visions serenes com l' estel·lat Atzur.

AN DEN FRUHLING D' EDUARD GRIEG

OP. XLIII

Teòcritament, un blanc remat d' anyells
pel flanc de la colina, lent, pastura...
Tota la terra ès plena de dolçura,
i al bosc madrigalitzen els aucells.

Floreal obre al món llurs jorns més bells,
i en arboria eclosió somriu Natura...
Tota la terra ès plena de dolçura,
i el llom del mar té brills d' auris joiells.

En l' alt encant, juntes les mans, oh Dòna,
la vida abandonem a la tranquil·la
melodía de Grieg; mentres, triomfal,

irreverent, pagà, el Sol quaresmal
posa un desig d' amor en ta pupil·la,
i batega 'l teu pit com la brava ona.

JOSEP THARRATS.

ESCOLIS

SIGUI 'l que sigui 'l resultat de la gran guerra, hi hà una Alemanya que no morirà: ès aquella que va revelar-nos la bellesa serena amb Goethe, la que va ensenyar-nos l' idealisme constructor amb Fichte, la que va predicar-nos la moral abstracta amb Kant. — Aquesta Alemanya, que res té que veure amb la de Bismarck, amb la del kaiser o la del kronprinz, còm l' estimem, nosaltres que sentim el magisteri secular de França, i còm la creiem necessaria per a l' armonía del món!

Els nostres germanòfils — parlem dels incultes i retardaris, que són la majoría, — acàs ne saben res d' aqueixa Alemanya clàssica i immortal? La llur admiració, que tant retreuen en aquests moments, no ès acàs exclusivament envers l' Alemanya implacable, ferria, militaritzada, que va a la posta tràgicament, deixant a l' Europa amarrada de sang?

* * *

França i París són òrguens essencials del geni modern i de la consciencia europea. Aquesta veritat la reconeixía i la proclamava Goethe, la gloria més alta d' Alemanya. I veus-aquí que temps són vinguts en què 'ls homes d' Estat alemanys, freds, calculistes, brutals, intenten novament llençar llurs soldats contra França i contra París, i per a assolir-ho profanen el pacífic Luxemburg i la noble

Bèlgica. No és, no, l' Alemanya espiritual la que aixís s' oblida del seu Geni, i es posa, per un afany de domini material, amb els seus procediments incalificables, al marge de la civilització d' Occident!

* * *

Marcei Barrière va profetitzar, ara fa tres anys, en la seva novela *La Nouvelle Europe*, la segona guerra franc-prussiana — la «darrera guerra» — i com una de les seves conseqüències benefactores, la fi dels regnats dels Hohenzollern i dels Hapsburg.

Ens serà donat presenciar el gran aconteixement?... Alemanya té contra d' ella França, Anglaterra, Bèlgica, les naixentes nacionalitats balcàniques. Italia ha romput el pacte que l' unia de mala gana amb la Tríplíce. Les simpaties de l' Espanya lliberal, plena d' inquietuts renovadores, són avui, com ara fa un segle, per la França. La jova República de Portugal afirma també la seva cordialitat a la nació veïna. El Japó entra en lluita al costat d' Anglaterra. Les Repúbliques de l' Amèrica llatina no poden oblidar que varen conquistar la llibertat als sons de la Marsellesa i proclamen, per la paraula del cultíssim Manuel Ugarte, la llur solidaritat amb França.

No dirieu, amics meus, que veurem amb astorament, pod-ser dintre poc temps, còm la profecia de Barrière es realitza?

* * *

Ens diem que aquesta serà la darrera guerra. Ho diem sens dubte per aconsolar-nos. Res ens dóna a entendre que l' humanitat sia menys selvatge avui que ahir. Un home sol, dos, poden dur als pobles a llençar-se 'ls uns contra 'ls altres i a destruir-se cegament. No hem pas vist als trevalladors del món unir-se i fer ressonar un clam de pau de frontera a frontera. No hem pas vist als combatents llençar les armes i abraçar-se fraternalment

damunt els camps de batalla. Fa temps que va emmudir, a un extrem d'Europa, la paraula pacífica de Tolstoi, i Jaurès, l'utopista grandios, ha caigut assassinat mentres predicava encara, desesperadament, la pau als pobles.

Qui pod veure alçar-se, damunt l'Europa convulsa, il·luminant l'espectacle de la mort i de la destrucció, una aurora de pau? No 's diria més aviat que tornem, arribats a la plena civilització material, a aquella barbarie primitiva de que parla Anatole France?

* * *

Uns benedictins, exilats de França, qui sojornaven en l'il·lustre monestir de Sant Pere de Besalú, se n'han anat a la guerra. Cada tarde, quan el dia agonitzava esplèndidament i la malinconia infinita de l'àngelus s'extenia damunt els bons camps, no esguardaria algun d'aqueixos monjos, amb anyorament, les montanyes de la França estimada?

Ara ella necessita de tots els seus fills, i els benedictins van a combatre cap a l'Est, com hi van, sense un plany ni una revolta, els llibertaris i ls antimilitaristes. I no 'ls empeny pas a uns i altres el disegni de lluitar per la República o per la monarquia: van a defensar la França única: la dels temples gòtics, la de les oracions de Bossuet, la de la Convenció formidable, la de Port-Royal, la del Pensador de Rodin, que 's dreça, etern, a París, barrant el pas a la barbarie!

Quina bellesa! En mig de tot, dels horrors d'avui i de les angoixes de demà, és encoratjador constatar que encara hi hà heroisme damunt la terra dolorosa!

CARLES RAHOLA.

PER L' OR DELS CAMPS

TINGUEU pietat, tingueu pietat! La por d' esser sola m' ha portat cap aquí; jo estic laçada de córrer per a sentir veus humanes. Ah, tota la nit que camino pel bosc i ja no puc més!... Tingueu pietat! Fins ara no savia que 'ls meus peus sagnessin; jo 'm creia que les taques roges del camí eren roses florides, mes ara, que sento 'ls meus peus adolorits, ès quan comprenc que eren clapes de sang meva: aixís també 'l meu cos; jo no savia pas que anés quasi-nua, creia que era claror de lluna sobre meu, mes ara que jo sento en la meva pell la frescor de la nit, comprenc que he anat deixant entre les branques baixes de boix florit, la meva túnica esparracada. Ah, tingueu pietat, jo no vull pas morir! —

I Florinda, la petita boemia, amb els braços creuats sobre 'l pit, vergonyosa de la seva exquisida feblesa aparesqué, encongida i poruga, a l' admiració d' aquells homes joves i fornits, d' aquells grans infants, que semblaven en el relleu de la nit, heroiques figures d' atletes orlant una copa etrusca.

Degué apareixe-s als segadors de fenc, com una satiresa. Mes, per ventura no ho era ella una satiresa? En la seva vida esbojarrada hi recorda quelcom mitològic que no pod pas desxifrar i, a vegades, asseguraria que no havia pas sigut sempre la Florinda zíngara, boemia, que recollia monedes de tots el països dintre 'l riure de la seva pandereta, que havia recorregut totes les carreteres

i dançat tot arreu la seva funambulesca sensualitat, des de davant les portes de Nôtre Dame, amb la cabreta blanca, fins en les places dels vilatges llords, prop del carro dels saltimbanquis; ella té, aixís com una idea, d' haver orlat els tirs amb pàmpols i raïms en les veremes gregues; d' haver fuit, vinyes a través, en la gropa d' un centaure, hardid de lascivia; d' haver dançat nua davant l' ara bíblica en terres hebraiques, i d' haver ajudat a enverinar amb una rima d' Aretí, un bes, i una rosa, el vi d' or que devia beure un cardenal en el banquet dels Borgies.

En el miracle de l' aparició, les colles de segadors esdevingueren extàtiques: ells havien sentit aqueila veu, alguna volta; pod-ser quan infants en el cant de la goja de les rondalles. Era aquella aparició alguna cosa antigament coneguda per ells, i oblidada; mes ella no era sinó una pobre petita, perduda pel bosc, aixís com una garça blanca ala-ferida, prou menuda per a poder-la dur arrupida en el clot de les mans, fins a la vila. I una pietat de homes forts envers la malalta, esdevingué en llurs ànimes ingenues.

La portaren a la tova escalfor de les gavelles de fenc. Aixís com si 's trovés en un bany d' aigua perfumada, Florinda obrí 'ls ulls i els seus narius s' aixamplaren afanyosos de la voluptat de l' olor, i tota la seva ànima abatuda va reconfortar-s' hi. Ella va obrir els ulls i va somriure a tots i a totes les coses.

Còm eren lluminosos els seus ulls admirats! Tenien una blavor immensa i eren daurats de tremolors de llum, com si tot l' infinit se reflectés en ells, i eren tant espirituals que tenien totes les tonalitats de dues flors fosforescentes. En l' ànima d' aquells ulls hi havia, a un mateix temps, totes les crudeltats i totes les dolceses!

Amb poruguesa de rústec, els segadors portaren a Florinda 'l pa i el vi que guardaven per a termenada la sega. Ella begué 'l vi ardorós en la taça de terra negra i menjà àvidament el pa moresc duent-se 'l eucarísticament fins a la boca amb les dues mans; les seves dents eren

blanques i felines en el contrast d'el pa negre, el qual tenia un perfum calent de blat, i els seus llavis menuts i humids reien, reien a una bonesa nova, a una felicitat desconeguda, una felicitat primitiva i pastoral que l' encantava!...

Ella agrai 'l recapte als segadors. Oh, com se suavitzava, com se musicalitzava la seva veu per a remerciar-los! Tot un afany d'agraïment se desbordava en ella, i per a pagar la companyia, per a pagar l'alegría que li donaven, hauria volgut que 'ls seus petons havessin esdevingut perles, per a llençar-les a grapats sobre aquells homes austers i adorables, aquells homes que no coneixien ni 'ls petons de foc, ni 'ls collars de perles; hauria volgut assaciar-los a tots d'amor; i 's dolgué de no haver collit les roses de sang que sos peus deixaren pel camí, per oferir-les-hi. Era tan pobre que no més podia pagar les caritats del món amb petons o amb sang!...

Sobtadament, en la lluminositat d'una idea bella, la seva ànima saltà d'alegría dintre seu: era resurrecció, era pasqua florida, i com si tingués davant ella un sol home vehement i enamorat, alçà damunt son front la pandereta qui va llençar sobre la terra una volada de rialles; dreçà 'l seu pit, el seu cos se blincà en una corva d'àmfora, i dreta sobre la punta dels seus peus diminuts, començà una oració de lascivia.

Dança, dança tota ferventa, a un compàs trèmol, com un anhel, com un desig; i deia:

—Oh, preneu la meva dança, jo us pago amb la meva dança; mercès, mercès!...

I era Florinda com una antorxa humana, era un vel de claror, una diafanitat de lluna en la gran pau del paisatge somnolent, era una dona qui gemegava entre abraçades impalpables, era una serp encantada pel mirar d'un fakir descomunai, un fakir de bronze quins contorns se confonien amb les llunyanes siluetes de les montanyes.

Dançava, dançava; els seus pits tersos palpitaven amanyagats pel remolí d'aroma que l'envoltava; els seus llavis s'obrien febreros, i lluïen com mai els seus ulls;

els seus braços s' alçaven fins a l' infinit i queien fadigats damunt la corva dels seus flancs que 's torçaven en un defalliment de joia... i dançava, dançava; les notes de plata de la pandereta marcaven un ritme cada volta més frenètic, els seus cabells negres se perdien en la negror de la nit per aparèixer coronats de misteri, i en l' essència de la dança, caigué a sos peus la seva túnica, i com un miracle de nuesa toia la nit s' enlumenà de blancor, com si havés passat un raig de sol per ella.

Un raig de sol no més, car Florinda havia sentit zumzejar sobre 'ls parpres el dolor, i el laçament va abatre 'l seu cos damunt l' herba flonja.

MIQUEL DE PALOL.

LA DANÇA AUVERNIANA

(FRESC)

I

ELLA apareix. Pren en sí mateixa aquell instint de arrogancia que desplega, que és son distintiu. Com una cimitarra passejada per l'aire llençant esclats lluminosos, passa: el ropatge la segueix, l'empeny.

La prodigiosa petita amiga qui dança, és conqueridora com la flama.

Minerva arcaica, s'avança: gentil actitud!

II

Aquella acceleració, aquells copejaments de peu, aquell balancejar-se i aquella escamesa, aquella ègida portada en triomf, soperba de plecs paral·lels...

La linia del dors puja i s'esfuma com una serp enverinada.

Se llença a cegues; però, sovint, quan està fadigada, la testa neda sobre les espatlles. Es la fadiga d'Ofelia.

Aquesta dança deixa espurnes com el sílex.

III

En holocaust, ella ofereix son coratge.

Mentres dança permaneceix inondada de llum.

Còm el cos parla més enllà que l'esperit!

Còm aquesta dança li dóna una testa extranyament bella, d'una hermosor devinguda misteriosa i llunyana!

Aquesta bellesa ve de temps pretèrits. Quina multitud de genis ha fet aquesta dança!

Com un fresc, la Dança auverniana necessita que una dòna en sigui l'ànima activa, l'ondulació.

Es la segona vegada que una dòna 'm sorprèn amb el caràcter d'aquesta dança antiga.

IV

Ella llença 'l seu ropatge, l'extén, el projecta endavant i el seu dors se perfila amb perfecció.

Se balanceja, se reanima, son orgull trontolla; està quasi vençuda.

Mes reprèn la seva posició girant sobre sí mateixa, i s'aploma.

Mostra un flanc, després l'altre. S'envolta amb son vel, el colze endavant.

Després la mà damunt la cadera, deixa caure 'l vel flotant.

Les dues mans en el capell, el somrís vencedor... Son cos es una lleugera cariàtide encorvada.

Aquell voltejar, aquell capell inclinat, aquell ropatge d'un costat a l'altre, totes aquelles coses encantadores en desordre!

La Dança auverniana, immens fons d'una obra magnífica feta per a ella! Aquesta dança convé a la secreta bellesa de la seva energia.

V

Ella abandona i arrocega son vel i devé febrosa.
Els braços i el vel passen davant son cos.
Els gestes s' aviven per llurs repeticions perennes,
incessants.
Les coses, repetint-se, se mesuren. Ella dança...

AUGUST RODIN.

(Traducció de Santiago Almeda).

SONETS LONDINENCS

L' EXILADA

EN EL «BRITISH MUSEUM»

N' he restat somniós. Dins una caixa
virolada d'aucells de blanc i blau,
ben junyida amb cent toms d' estreta faixa,
una egípcia prímpcesa hi dorm sa pau.

Lotus ardents qui vora 'l Nil floreixen,
i els ibis llargs de bec i pesat vol,
diren que fins i morta li gorneixen
sos nadius païsatges plens de sol.

Mes, ai! Al jorn de l' estrident trompeta
que amb tràgic surt esverarà desperts
els verms humans, ja 'm veig la prímpceseta
girant-se arreu, amb sos grans ulls oberts!...

I al veure 'l Thames, i el Nil no, els ulls clou,
i a Phtà li diu que 's vol morir de nou.

L' HORA DEL SAVOY

A mitja nit l' ample *Savoy* fulgura
amb tot l' esclat de son famós aplec:
el ric *snob* embadalit s' hi atura
per a engallar-se amb l' estil·lat refrec.

Becs de llum a mil·lers fan la nit dia;
rega 'l xampanya aquell calent jardí;
i en el boirim que 'l rosa-carn congría
hi hà un espurneig d' ulls i brillants sens fi.

Tots els plaers de l' excitada gola
fumen i esclaten pel conjunt febrós,
que 's decanta un moment i s' agombola
entorn d' un tango pulcrament viciós.

I al fons, pegat al vidre, un rostre sec
tot s' ho mira,... i mastega un bell renec.

M. MORERA I GALICIA.

Londres, juny MCMXIV.

CANÇONS A EMMO

BELLA màscara qui tens unes mans com flors de marfil; tu qui ets coronada d'or; tu qui tens un negre tan esplendorós en els ulls que fa viure la mueca encarcarada, forta d'una careta; tu qui portes un raig de llum verdosa en el dit petit de la mà esquerra; tu ets per a mi la privilegiada. Totes les flors i tots el paperets que jo, avar, guardava, vindran pressosos a besar-te.»

«En els teus llavis encesos de roig, hi vindran els paperets i flors roges. Roig és ardor, ardor és amor i amor és vida. Formaran una garlanda que tes hermoses paraules omplenarà d'aroma, i els teus besos de sang. Ramell que l'alegría haurà colorat i el viure haurà fet florir...»

«En els teu cabells que guspiregen or, hi vindran les flors i eis paperets daurats. Or és riquesa, és esperança, és salut. Contents de sentir-se empresonats, esclaus de les cadenes dels teus cabells, l'alegría 'ls farà moure i ta cabellera compacta com casc d'or, devindrà una aurio-la lliure i bellugadiça. El viure 'ls farà més resplendents i el goig haurà fet florir ta corona...»

«En el cercle de violes dels teus ulls, hi vindran els paperets i les flors morades. Morat fosc són records dolorosos, mes el morat clar són bells records. A la vora de la claror dels teus ulls, resplandiran hermosament per a espantar les ombres que hi poden haver en ton passat, per a fer més gloriosos tots els teus dies de ventura. Sol de victories, amor triomfal.»

«En els teus ulls negres, hi vindran els paperets i les flors negres... No, que 'l negre vol dir mort i no trobo flors que no les espantin les vestidures de dol...»

En els teus ulls negres, hi vindran els paperets i les flors d'amarant. Sabs què vol dir amarant?... Gloria... Un grapat de paperets, un ram d'amarants, dos, deu, cent... fins a colgar-te. Tota tu cober-ta de gloria...»

* * *

Un home foraster, jove, ric, fort, convidà a l'Emmo a un curt viatge en un lloc per a ella desconegut i ple de joioses esperances. Havía sentit parlar dels esplendors d'un sol, de la bellesa d'unes dones, de l'hermosor d'unes ciutats.

En el retorn estava desconeguda. Aquell viatge fou com una renovació vital de la sang malalta: fou com un canvi de lluïçors de la seva ànima abatuda per les tristesses. Unes amigues quan la vegeren, hipòcritament varen dir-li:—Ets una dona sortosa; si cau una alegria, cau dintre casa teva.—Altres més bones, li parlaren melancòlicament doloroses:—Torna a renàixer la teva bellesa, ara bé se 't pod dir hermosa.

Durant llarg temps, ella visqué dels records. Tots els seus parlaments, totes les seves mirades, tots els seus gestes, eren glorioses devocions d'aquells dies viscuts en una terra estimada al costat d'un home que encomanava salut amb els seus petons i amor amb les seves senzilles paraules.

Durant llarg temps, la vida d'ella fou daurada. Avans de començar un relat, deia «allà les dones són més hermoses...» «allà les cases són més blanques...» «allà 'l sol fa més claror...»

Això fou tot un estiu ubriac de bon temps. Fins en el carrer negre que estava l'Emmo, flors nasqueren en els teulats, plantes malaltices floriren esbojarrades en els tests de les finestres...

* * *

Un falsiot que volava bojament, trucà amb violència en el balcó, enganyat per les claretats de les vidrieres i caigué exànim damunt de la llosana. Immòvil, les ales estirades, la cua aplanada, son cap allargant-se, son plomatge negre amb reflexes morats, semblava una creu de ferro forjat clavada a la pedra.

Quan l'Emmo 'i va veure, corregué apressada a collir-lo. L'aucell negre quan va sentir-se acariciat per les blanques mans va aletejar frisós, els seus dos ulls com boletes d'atzabeja s'obriren implorosos, va badar el bec curt i groixut i de sa gola sortí una lleu pregaria pidolant la llibertat.

L'Emmo li va parlar concirosa, amb recança de deixar-lo.

«No xisclis més, missatger del bon temps de les flors, que ja sé lo que 'm demanes... No 'm miris tan fixament, que ja sé lo que vols... Sé que 't fan por aquestes cases xacroses, aquests teulats grisos, i vui salvar-te... Jo 't retornaré en el teu palau blanc de boires o roent de serenitats, mes avans vui posar un llaç blanc en el teu coll llustrós i besar el teu pit palpitant, perquè 'ls teus companys vegin que dintre aquesta ciutat, que és com una taca oliosa, hi hà mans acariciantes i boques amoroses...»

L'aucell malagrait volà... Desseguida fou com una picada d'insecte en un immens dosser biau i esplendorós.

XAVIER MONSALVATJE.

lidad, d' aquella metròpoli, sol·licità en una *enquête* l' opinio sobre la *fiesta (sic) de los toros* a un heterogeni estol d' artistes, escriptors i polítics, alguns dels quals d' un altíssim valor mental indiscutible, i altres. emperò, de ben insignificant.

CULTURA se complau en reproduir, a continuació, les autoritzades opinions dels creadors de *La Columna de Foc* i de *Proses Bàrbares* per estar totalment identificada en el pensar dels nostres il·lustres col·laboradors.

DE DON GABRIEL ALOMAR

« Que es una inexcusable barbaritat.

Que llur influencia sobre les costums públiques és incalculable.

Que deurien esser prohibides sense contemplacions, en la seguretat de que *no passaria res*, i de que solament les defensarien els remaders i els senyorets insubstancials; però 'l veritable poble, i sobretot la classe proletaria aprovaria la mesura.

Que llurs defensors acudeixen sols, en favor d' elles, a arguments negatius, com el rebregat tòpic de la *boxe*. La *boxe* no és festa nacional en cap país. Ademés, sient bàrbara, no ho és encara tant com els braus, digui-s lo que 's digui. Però, de tots modes, si comparem les curses amb la *boxe*, festa de barbarie, les reconeixem implícitament com festa de barbarie. Es l' argument del *més ets tu*, perfectament infantívol. No hem d' aspirar a que 's compari la festa dels braus amb la *boxe*, sinó a que la *boxe* contrasti amb les festes civils que deuríem tenir i no tenim.

Que la cooperació de l' autoritat en la presidència de les curses, és una de nostres majors vergonyes polítiques; i la cooperació de nostres damiselles en la presidència de les curses anomenades sacrílegament de beneficència, és una de nostres majors vergonyes socials.

Que qui no s' hagi vist obligat a protestar iradament quan un estranger ha cregut afalagar-lo parlant amb elogi de les curses de braus, no sab lo que és patriotisme.

I que la defensa de les curses com a pintoresques m' apar quelcom semblant a lo que seria, en un salvatge, la *coquetería del taparrabos*.»

DE DON PRUDENCI BERTRANA

« No conec cap festa que pugui anomenar-se *de los toros*. Entenc, però, que 's tracta de les *corridas*. Aquestes per a mi són una tremenda fatalitat. Els colors nacionals, *rojo y gualdo*, — sang i sol — pesaran sobre 'l nostre destí provablement per molts segles. Trovo molt natural que a mida que 'l món se civilitza, el nostre heroisme històric se redossi

en les places de *toros*. Per això m'absting de combatre 'l flamenquisme, única cosa que atreu sobre Espanya l'admiració dels estrangers.

Quan la naturalesa, ajudada pels *ganaderos* — homes paradògics pels quals les feres són encara beneficioses als interessos rurals — hagi perfeccionat l'instint de la raça bovina, i la sífili i l'alcoholisme acabin de destruir l'intel·ligència de les *reces flamenques*, allavors tindrem l'esperança d'un fi immediat de la *festa nacional*. Les banyes acabaran amb les *criadillas*, nostre orgull patri. Una estadística ben feta de les *desgracies* taurines, demostraria com entrem ja en aquest període deslliurador. Mes encara hauran de transcórrer llargs anys i llargues miseries damunt el nostre poble entusiasta.»

S'activen les gestions per a la constitució d'un Centre Català, en la nostra ciutat, anexe a l'«Unió Catalanista», amb l'objecte de poder desenrotllar noblement una política d'alta ètica i essencialment catalana.

Savem que ingressaran a la futura societat tota l'aristocràcia del pensament gironí i per a les orientacions preliminars s'espera, en breu, la visita del nostre dilecte col·laborador i digníssim amic, l'eminent nacionalista doctor Martí i Julià.

No cal dir que CVLTVRA s'hi adhereix amb tota l'ànima.

La meritíssima publicació d'art *Revista Nova*, de Barcelona, que dirigeix el prímpcep dels nostres caricaturistes en Feliu Elías, *Apa*, ha obert una sotscripció per a socórrer a les víctimes franceses de la guerra. Convé que nosaltres no oblidem que, entre aquestes, hi han els nostres germans de França, els joves catalans del Rosselló i la Cerdanya que parlen la nostra beneïda Llengua.

CVLTVRA demana fervorosament als qui per damunt de tot amen a Catalunya, un petit sacrifici material per a contribuir a la noble i humana iniciativa de *Revista Nova* i en demostració, a l'ensem, de viva simpatia a la gloriosa Raça Llatina.

Per a gaudi dels esperits sel·lectes va a fundar-se a la nostra ducal ciutat una associació musical retolada «Beethoviana» dedicant-se merament a la celebració de concerts mesals, el primer dels quals tindrà lloc el pròxim més de novembre, sient d'homenatge a l'insuperable geni de Bonn.

CULTURA

REVISTA MESAL

POLITICA CATALANA. NOVEL·LA. POESIA.
MUSICA. PINTURA. FILOSOFIA. LLETRES
ESTRANGERES.

PREVS SEMESTRALS DE SOTSCRIPCIÓ

GIRONA. DVES PESSETES
PENÍNSVLA IBÉRICA. DVES PESSETES I MITJA
ESTRANGER. TRES FRANCS
NVMERO SOLT. . . CINQVANTA CÉNTIMS

LLOCS DE VENDA:

GIRONA: FILLS DE CIRIAC MARVLL
KIOSC, RAMBLA D'ÁLVAREZ.

BARCELONA: LLIBRERIA CATALANA
CANVDA, NVMERO 45.

SALVADOR SANZ

KIOSC BARCELONÉS, RAMBLA DE CANALETES.

MADRID: FERRAN FE

PORTA DEL SOL, NVMERO 15.

VALENCIA: MANVEL SANCHIS

KIOSC MODERN, PLAÇA D'EMILI CASTELAR.

PARÍS: LLIBRERIA FLOVRY

BOULEVARD DES CAPVCINES, NVMERO 1.

TOTA LA CORRESPONDENCIA AL DIRECTOR:
JOSEP THARRATS, GIRONA